

Nezdravé nemocnice

Dlhodobým a jedným z najväčších problémov slovenského zdravotníctva je jeho zadlženosť, ktorú sa nedarí udržateľným spôsobom dostať pod kontrolu. Spomedzi dlžníkov najviac vytrčajú štátne ústavné zdravotnícke zariadenia - nepretransformované univerzitné a fakultné nemocnice. Hlavnou príčinou vysokej zadlženosti slovenského zdravotníctva je absencia tzv. tvrdých rozpočtových obmedzení, t.j. prísnych pravidiel v hospodárení zdravotníckych zariadení, ktoré by limitovali zdrojmi nekryté výdavky. Nekryté zvyšovanie plátov zdravotníckych pracovníkov, zákonný nárok na takmer neobmedzený rozsah zdravotnej starostlivosti hradenej z verejného zdravotného poistenia, duplicitné a nepotrebné výkony, poskytovanie starostlivosti bez jej krytia zdrojmi, ale aj nehospodárnosť, netransparentnosť a korupcia pri obstarávaní liekov, zdravotníckeho materiálu, prístrojovej techniky či rôznych prevádzkových služieb – všetko toto prispieva k neustálej tvorbe dlhov nemocníc.

Dozaista i historická skúsenosť a vedomie, že štát beztak oddlí svoje zariadenia, neprispieva k motivácii riaditeľov nemocníc do poslednej kvapky krvi šetriť a snažiť sa o vyrovnané hospodárenie. Univerzitné a fakultné nemocnice si tiež uvedomujú, že sú až príliš veľké a dôležité na to, aby ich štát nechal zbankrotovať. V ekonómii voláme takýto jav morálnym hazardom. Štátnym nemocniciam navyše chýba tak potrebný stabilný manažment, keďže do riadiacich funkcií sú pravidelne dosadzovaní politickí nominanti, ktorí majú krátku "životnosť", a preto nerozmýšľajú dlhodobo a strategicky.

Už aj poniektorí triezvo uvažujúci lekári si uvedomili, a aj to prezentovali v médiách, že právna forma príspevkovej organizácie je najmenej vhodnou pre naše nemocnice. Umožňuje totiž v oveľa väčšej miere zneužívať benevolentné pravidlá hospodárenia a účtovania a zachovávať nezdravý stav netransparentnosti a neporiadku. Početným, a preto aj silným záujmovým a podnikateľským skupinám však takýto stav vyhovuje, lebo sa dá na ňom celkom pekne a nerušene zarábať. Na druhej strane je však tiež zrejmé, že takýto stav nemôže byť v prospech bežných ľudí – pacientov. Keby fungovalo slovenské zdravotníctvo efektívnejšie, mohla by byť všetkým občanom poskytovaná dostupnejšia a kvalitnejšia zdravotná starostlivosť, a to navyše ešte aj za menšiu sumu peňazí.

Podľa OECD patrí Slovensko spolu s Maďarskom medzi krajiny s najnižšou mierou efektívnosti zdravotníckeho systému. Ak by slovenské zdravotníctvo naplno využilo svoj potenciál na zvýšenie efektívnosti, mohla by sa očakávaná dĺžka života Slovákov predĺžiť o 4 roky. Podľa najnovších zistení OECD by Slovensko vedelo ušetriť až 2,7% HDP na verejných výdavkoch, ak by jeho zdravotníctvo fungovalo efektívne. Povedané inak, za súčasnú úroveň poskytovanej zdravotnej starostlivosti a zdravia by mali občania SR platiť oveľa menej. Alebo opačne, za peniaze, ktoré v súčasnosti SR vynakladá na zdravotníctvo, by jeho občania mali dostať oveľa viac – lepšiu zdravotnú starostlivosť a viac zdravia. Hlavným problémom slovenského zdravotníctva teda nie je nedostatok peňazí, ako sa to snažia mnohí aktéri dookola opakovať, ale ich neúčelné použitie.

OECD okrem iného odporúča, aby sa v zdravotníckych systémoch vyspelých krajín výraznejšie presadila rola trhových mechanizmov. Skúsenosti zo Slovenska nahrávajú tomuto prístupu. Doterajšie štátne vlastníctvo nemocníc malo totižto väčšinou za následok plytvanie s verejnými zdrojmi, stále zadlžovanie a nespokojnosť pacientov s kvalitou poskytovanej zdravotnej starostlivosti. Dokončenie transformácie nemocníc na štátne akciové spoločnosti by bolo síce krokom správnym smerom, sprehradnilo by sa hospodárenie, ale systémovým riešením by bol až následný vstup súkromného kapitálu do nemocníc, ktorý by bol vyberaný na základe transparentných verejných tendrov, a ktorý by bol pod prísny profesionálny dohľad štátneho regulačného úradu, aby sa limitoval tzv. efekt vyhľadávania renty.

Uverejnené 12.6.2012 v denníku Hospodárske noviny.

Dušan Zachar
analytik INEKO

INEKO realizuje projekt [iHealth](#), ktorý finančne podporuje zdravotná poisťovňa Dôvera.